

tivno in duhovno nasprotna. Brema tradicije in običajev postane še mnogo težje, a obenem tudi dragocenejša tu, med tujimi ljudmi, v tuji deželi.

Dimitar Baševski se je v romanu *Tujec* odločil za precej staro temo o makedonskih pečalbarjih, ki pa je tudi še danes živa in aktualna. V romanu mu je uspelo, da je odmerjeno in doživljajsko avtentično prikazal zgodbo mladega Makedonca, eno od mnogih zgodb o naših ljudeh, ki so v iskanju za življenjsko eksistenco zapustili domovino. Njegovo pripovedovanje je neposredno in sugestivno in na mnogih mestih prepleteno z blago ironijo. Roman preberemo v enem samem dahu, čeprav nima velikih dogodkov, razburljivih scen in globljih emotivnih pretresov. To ni proza, ki bi nas iznenadila s svojo monumentalnostjo, vendar s svojim lirizmom oblikuje karakterje, ki se vzdigujejo skozi svoj notranji volumen.

Zdi se nam, da je pisec celo preskočil pomembno relacijo: spor glavnega junaka s tem svetom, ki v njegovi zavesti dobiva vse znake absurda. Toda kljub temu roman zapusti vtis, da je ta svet brezmejen, neosvojljiv in razpolaga z elementi, ki absorbirajo ter razobličujejo človeka-tujca in ga po vsem tem puščajo razočaranega in morda še bolj razdvojenega kot pred tem, ko ga je spoznal. Konec je tragičen in nas še bolj potrjuje v misli, da ta svet težko sprejme človeka, ki se ne zna prilagoditi njegovemu življenjskemu ritmu. To pa vsekakor pomeni občuten premik v novejši makedonski književnosti.

Miha Maté

JANEZ OVSEC, JEZERA DOBREGA SONCA

Četrta zbirka istega avtorja se zdi kvalitetno pomembnejša. Sicer se tudi tu nekaj misli ponavlja, toda metaforični razpon je v njej sorazmerno velik

in sega čez ekspresionistično izrazje. Po drugi strani je knjižica logično nadaljevanje avtorjevih poprejšnjih pesniških snovanj, recimo zbirke *Na dnu so samo še zvezde*, saj ne le izrazno dosledno ostaja v zavetju »lepotnega zatišja« (B. Paternu), se pravi znotraj dematerializirane subjektivitete lastnega jaza. Pozna dve konstituenti: »čudovita bitja lepote« in »strašne sence noči«, ki ju »veže v življenje« (Zlati trak). To mu omogoča njegov posebni položaj: pesnik je »opojna sredica cveta /, drget nožic / rumene čebele / in ptic« (Zlati trak). Za položaj pa je pogojen z njegovim posebnim načinom bivanja, ki je izražen in zaznamovan kot »prebujena zavest vseh stvari« (Počitek).

Medtem ko pretežni del sodobne poezije izpoveduje nekaj nasprotnega, se Ovsec vztrajno umika iz sodobnosti v čas pred tehniko, kjer je bilo mogoče živeti z zvezdami, rožami, s soncem, z gozdovi, drevesi, s tišino ipd. in se vdajati polepotenim meditacijam o življenju in smrti. K temu človeku se Ovsec nenehno vrača, vanj je romantično in pobožno zagledan. Kajpak je vprašanje, ali se ta pobeg zgodovinsko posreči, to tem bolj, ker ne gre za miselni poskus, temveč bolj za posebno narcisoidnost.

Vendar je zanimivo ogledati si ta dvom o narcisoidnosti nekoliko поблиže, Lahko bi se namreč izkazalo, da vendarle ima svoj tehtnejši vzrok: ta narcisoidnost se kaže predvsem kot že nekoliko osladno uživanje samote, »zavedanja« (Otok) svojega vsesmernega jaza, ki ne pozna ne časovne niti prostorske omejenosti. Lahko jo imenujemo samo prebujenost iz nebijanja, smrti: »Prebujamo se skozi ozko režo smrti«, ki pa je temeljna podlaga sveta: (»In vse je samo smrt, / in malo je življenja, / kadar živimo.« — Belo steklo sanj). To pomeni, da je pesnikova druga konstituenta izpeljana do konca in da potemtakem imamo opraviti z

dokaj preišljeno pesniško aktivnostjo. Pozna v resnici malo motivov (v tej zbirki npr. še ljubezen, ki ima v nasprotju od prejšnje bogatejše podobe), zato je morda nujno, da tudi izraz ni takó raznolik kot bi pravzaprav lahko bil. Pesmi pa s svojo hoteno od-

vrnitvijo od sodobnosti tvegajo neodmevnost, ki se je sicer že bolj ali manj žal uresničila. Toda v primeri s knjižico *Sredi vrta je drevo* je ta zbirka z nekaterimi pesmimi na začetku nedvomno avtorjev napredek.

J. Horvat

G L O S A

TEHNOKRACIJA PROTI BIROKRACIJI

Med vestmi in poročili, ki prihajajo iz Sovjetske zveze, so si zadnja leta — zlasti po odstavitvi Hruščova — pridobila stalno in redno mesto poročila o procesih proti posameznim izobražencem in

— kot druga plat iste medalje — poročila o protestih posameznikov ali skupin izobražencev proti politiki sovjetskega vodstva. Zadnje čase skorajda ne mine mesec brez tovrstnih novic, ki od časa do časa razgibajo širšo mednarodno javnost, vse pogosteje pa gredo mimo nje brez posebnega odmeva, zgolj kot registracija nečesa že povsem vsakdanjega.

Vendar že samo količinsko kopičenje takih poročil povzroča pri nas in drugje posplošena mnenja, ki se gibljejo od ocen o tako imenovani restalinizaciji v Sovjetski zvezi, do prepričanja, da v tej deželi vse bolj narašča in se širi nekakšen odporniški val proti politiki partije in njenega najvišjega vodstva. Take razlage niso brez osnove, so pa nedvomno malce prehudo poenostavljene. Politično in ideološko linijo sovjetskega vodstva, ki se je uveljavila po padcu

Hruščova, lahko imenujemo rastalinizacijo samo z velikimi pridržki. Klasični stalinizem z neomejeno osebno oblastjo najvišjega in dolge vrste nižjih diktatorjev, z nezakonomnostmi, ki so postale sistem, in z množičnimi krvavimi obračuni je preteklost, ki je ni mogoče obnoviti, tudi če bi vrhovi to želeli, preprosto zato, ker je sovjetska družba že prerastla tisto razvojno stopnjo, ki je bila pogoj, da je bil tak sistem sploh mogoč. Sedanja »restalinizacija« je v bistvu samo popraviljanje tistih vidikov restalinizacije Hruščova, ki so hudo škodovali ugledu partije in spodkopavali njeno avtoriteto. Razkrivanje zločinov in tragičnih napak v Stalinovih časih je hočeš nočeš metalo senco tudi na vso partijo, zlasti na tisti skrbno negovani kult, da je partija neka kvaliteta sama po sebi, da je nekaj nadstvarnega, nadosebnega in nadnacionalnega in da je kot taka v celoti nezmotljiva. Ta kult je veljal za Stalina in veljal je tudi za Hruščova, čeprav je prav on s svojimi neusmiljenimi napadi na »kult osebnosti« v precejšnji meri nehote rušil tudi »kult partije«. Sedanja restalinizacija je le prizadevanje po ohranitvi »kulta partije« in je s stalinizmom povezana le v tem, da je nemogoče vzdrževati kult partije, hkrati pa neusmiljeno kritizirati nekatera njena posamezna dejanja, češ da so plod posameznikov — kot je to poskušal Hruščov. Če naj bo nezmotljivost res kaj vredna, potem mora biti nedeljiva; in ko danes poslušamo v Sovjetski zvezi številne glasove v obrambo